

Axıska qırğını

səh. 260. “...həbs edib Tiflisə, qalaya göndərmiş...”: Tiflisdə, XIX əsrin əvvəllərindən etibarən həbsxana kimi istifadə edilən tarixi Metex qalası nəzərdə tutulur.

“...bir gün toy ilə...”: qəzetdə “bir” yerinə “bu” getmişdir.

səh. 261. “Sərvər bəy”: Mesxet müsəlmanlarının liderlərindən biri olan Atabəyov Osman Sərvər bəy nəzərdə tutulur.

səh. 263. “Ə. H.”: bu imza Əhməd Həmdi Qaraağazadəyə məxsusdur.

Bakı quberniyasında

səh. 266. “Sovet Syezd”: Bakı Neft Mədənçiləri Qurultayı Şurası nəzərdə tutulur.

Gürcüstanda

səh. 266. “sosial-demokratlar”: Gürcüstan Sosial-Demokrat Partiyası nəzərdə tutulur.

“milli-demokratlar”: Gürcüstan Milli-Demokrat Partiyası nəzərdə tutulur.

“ədəmi-mərkəziyyətçi sosialistlər”: Gürcüstan Sosialist-Federalistlər Partiyası nəzərdə tutulur.

“eserlər”: Gürcüstan Sosialist-İnqilabçılar Partiyası nəzərdə tutulur.

Çərşənbə axşamı, 18 mart 1919-cu il, nömrə 139

AZƏRBAYCAN

Gündəlik siyasi, ictimai, ədəbi, iqtisadi türk qəzetəsidir

İkinci sənəyi-dəvamiyyəsi. Səşənbə, 15 cəmədiyəlaxir sənə 1337. 18 mart sənə 1919.

Türk və islamlığa müfid məqalələrə səhifələrimiz açıqdır. Dərc olunmayan övraq iadə edilməz. Dərc edilən məqalatın mükafatını idarə təyin edir. Məhəlli-idarə: Bakı, Vorontsovski və Qubernski küçələrin küncündə 4 nömrəli evdə “Azərbaycan” idarəsi. Telefon nömrə 39-60. Təx nüsxəsi 80 qəpik.

Abunə şəraiti: Bakı üçün 1 aylığı 18 rublə, 2 aylığı 32 rublə, 3 aylığı 45 rublə. Qeyri şəhərlər üçün 1 aylığı 20 rublə, 2 aylığı 35 rublə, 3 aylığı 50 rublədir. Elan fiatı: sətri 3 rublə. Kərratla gedən elanlar üçün güzəşt edilir.

YARAŞMAZ HƏRƏKƏTLƏR

Bugünkü nömrəmizdə dərc edilmiş olan Axıska hadisələrinin mövsuq [etibarlı] bir mənbədən yazıldığı bizcə məlumdur. Biz orada yazılanların doğruluğuna, əfsus ki, inanırıq. Ondan ötrü əfsus çəkirik ki, bu yazılanlara inanmaqla, dostumuz olan Gürcüstan Hökumətinin rəsmi qoşunu tərəfindən Axıska və Azqur müsəlmanları haqqında rəva görülmüş zülmələr icrasına dəxi inanmağa məcburuq. Bu əhvalatın ümum müsəlmanlara, baxsus [xüsusilə] Azərbaycan türk və islamlarına fəna surətdə təsir edəcəyi şübhəsizdir. Bizim təəssüratımız isə oxucularımızınkından daha şiddətlidir, çünki bu yazılanların bir para yerləri vardı ki, məzlumların hali-ciyərsuzunu [ciyər dağlayan halını] və zalımların vəhşətini o dərəcə şiddətlə göstərirdi ki, bir tərəfdən qarelərin [oxucuların] əhvali-pərişanını bir daha pərişan etməmək, digər tərəfdən arada arzu edilməyən bir xüsumət ehdasına [düşməncilik törənməsinə] səbəbiyyət verməmək qəsdilə, idarəmiz daxilində bilinsə də, idarə xaricində bilinməsin deyə, o yerlərini pozmağa məcbur olduq.

Qafqaz türk və islam ünsürlərinin bir hissəsini təşkil edən axıskalılar haqqında bu qədər zülüm və sitəmin gürcülər tərəfindən icra edildiyini eşidərkən, insanın əli-ayağı boşalır və heç bir şeyə və heç bir kəsə inanmamaq, hər kəsdən və hər bir şeydən rugərdan olmaq [üz çevirmək] arzusu əmələ gəlir. Bu arzunu rəf [yox] etmək və gürcü qomşularımıza qarşı bəsləməkdə olduğumuz rəğbət və xeyirxahlıq hissini xələdar etməmək qəsdilə gürcü qoşunu vəhşətinin qəlbimizdə caygir olmaq [qərarlaşmaq] istəyən fəna təsirlərini azaltmaq üçün bu hadisələrin səbəbi-vüquu [baş vermə səbəbi] haqqında gürcülər xeyrinə olaraq nə qədər fikirlər ediriksə də, o təsirləri kiçiltmək mümkün olmayır. Çünki Axıska müsəlmanlarının bu cürə zülüm və sitəmlərə müstəhəqq [layiq] olacaq dərəcədə günahkar olduğunu təsəvvürə gətirə bilmirik. Siyasi günahlardan ən böyüyü mətbu [tabe olunan, vətəndaşı olunan] dövlətə qarşı xəyanət əməlidir ki, bu günaha mürəkib olanları [bulaşanları] dəxi o cürə cəza və intiqama layiq bilmək, baxsus bu halda və bu zamanda əsla caiz deyildir vəhalonki [halbuki] vəhşəti törədən

səbəb, xəyanət-filan olmayıb, bəlkə gürcü məmurlarının yerli əhali haqqında rəva gördükləri sui-müamildən [pis rəftardan] əmələ gələn bir vəqədir.

Məlum olduğu üzrə, hökumətimiz Axıska türkləri haqqında rəva görülmüş olan bu zülümü eşidər-eşitməz, gürcü hökumətinə bir nota göndərüb bu xüsusda protesto etdi. Bu notaya cavab olaraq gürcü hökuməti bizim protesto-muzdan incidiyini bildirir və hökumətimizin rəftarını Gürcüstanın daxili işlərinə qatışmaq deyə adlandırıb izhari-təəccüb edir.

Axıska və ümumən qərbi-Qafqaziya [Qafqaziyanın qərbi] torpağı məsələsi Qafqazda beynəlmiləl bir məsələ şəklini aldığı, deyil Azərbaycan və Gürcüstanda, hətta Qafqazda olan Müttəfiqlər nümayəndələri tərəfindən etiraf edilən bir vəqədir. Oralarda baş verməkdə olan hadisə və hərəkətin ruhu həm Gürcüstanı, həm Azərbaycanı, həm Dağıstanı və həm Ermənistanı bu gün müstəqil bir hökumət şəklində bərqərar etdirən eyni ruhdur. Görünür ki, Gürcüstan hökuməti, istiqlalından əvvəl bu ruhun pərəstişkar və sənaxanı [tərifləyəni, öyəni] olarkən, istiqlalı bə'dində [müstəqil olandan sonra] başqa bir nöqtəyi-nəzərə köçüb “azad millətlər” məsələsində müəyyən görünən ümumi nəzərə şərik olmaq istəməyir. Yəni gürcü hökuməti millətlər azadlığı deyil, Gürcüstan azadlığı nəzərini iltizam edib, qədim Gürcüstanın tarixdə mövcud olan yerlərini tamamilə ələ gətirmək üçün qədim Gürcüstan yerlərinin bugünkü etnoqrafı dəyişikliklərini nəzərə almayıb, “azad millətlər” şüarını tapdala-

ya-tapdalaya mənzili-məqsədə tərəf yeriməkdədir.

Əvvəla, burası var ki, tarix məsələsi mübahisəli bir məsələdir. Əgər işə bu məsələ nöqtəyi-nəzərindən baxmaq lazımsa, o halda deyil yalnız bir Gürcüstan tarixini araşdırmaq, bəlkə başqa Qafqaz millətləri tarixlərinin də səhifələrini vərəqləmək lazım olar.

Və saniyə [ikinci olaraq], tarixə istinad edib də bugünkü Qafqaz millətləri vəziyyətini və Qafqazın etnoqrafı xəritəsini nəzərə almamaq buna bərabərdir ki, “özü yaşamaq istəyib də, özəyə yaşamaq imkanı verməmək”. Halbuki biz indiyə qədər gürcü qomşularımızı bunun əks tərəfdarlığı ilə tanıyıb “özü də yaşamaq, özgəni də yaşamağa buraxmaq” mənasında olan arzularını daima alqışlardıq. Əgər bugünkü Gürcüstanın idarəyi-ümuru [işlərinin idarəsi] mütəəssib [təəssübkeş] millətçi bir hökumət əlinə tapşırılmış olsa idi, “azad millətlər” şüarı xilafına olan bu rəftar bizi bir o qədər təəccübləndirməzdi. Halbuki bu günə [bu cür] rəftarın sahibi millətçi deyil, bəlkə sosialist hökumətdir və bizi də təəccübləndirən və heyretə gətirən, bu sosialist hökumətin bir mütəəssib millətçi məsləkinə yaraşan hərəkət və rəftarıdır.

İştə, biz azərbaycanlılar “azad millətlər” şüarı tərəfdarı olduğumuz cəhətdən qərbi-qafqazlılar türk və islamlarının halına yanırıq və bu yanığımızı Gürcüstan Hökuməti daxili işlərinə qarışmaq qəbili hərəkətdən ədd [hesab] etmirik.

Bundan əlavə, Gürcüstan Hökuməti

bunu da bilməlidir ki, təhti-hökumətində [hakimiyəti altında] olan türk və islamların hər bir ehtiyacat və diləklərinə cavab olaraq top və pulemyotlarla iş görəcəksə, Azərbaycan Hökuməti bu cürə işə, yəni həm cins və həmdin olan məzlumların ah və fəryadına iğməzi-eyn edə [göz yuma] bilməz. Bu hökumət bizimlə dostluq etmək istərsə, bu dostluğun əlamətlərindən olmaq üzrə öz təhti-hakimiyətində yaşayan müsəlmanlarla hüsn-müamildə bulunmalıdır. Dostluğumuz möhkəmləşdirəcək olan bu müamilə Gürcüstanın öz daxili işlərinə də hüsn-təsir edəcəyi şübhəsizdir.

Yoxsa bir gün Qafqaz müsəlmanları arasında öz fəaliyyəti-millətpərvəranəsilə məşhur olan Faiq əfəndi kimi möhtərəm zatların Gürcüstan məhbəslərində təhqir edilməsini, o biri gün Axıska müsəlmanlarının topa və gülləyə tutulduqlarını eşidəcək olarsaq, təbiidir ki, gürcülərə qarşı qəlbimizdə bəslədiyimiz olan meyil və rəğbət hissi get-gedə məhv olub, əvəzində qeyri-məmul [arzuolunmaz] hisslər peyda olar. Bu isə, Gürcüstanın və gürcülərin xeyri deyildir, zənn edirik.

Ümidvar oluruq ki, bugünlərdə səmiyyətlə alqışladığımız olan Gürcüstan Məclisi-Müəssisəsi bu hadisəyə dərin və geniş bir nəzərlə baxıb, qərbi-Qafqaz məsələsi həllində “Azad millətlər” şüarına riayətdən əlavə Gürcüstan təhti-hakimiyətində olan müsəlmanların bütün ehtiyacatlarını rəf edər və haqsız olaraq top-tüfəng istemalını [işlənilməsinə] öz hökumətinə tərək etdirər.

Hacıbəyli Üzeyir

KABİNƏ TƏŞKİLİ XÜSUSUNDA

Parlamanın dünənki iclasında sədr cənabları Parlaman əzalarına [üzvlərinə] elan etdi ki, yeni Kabinə təşkili əmrini [işini] özünə aid olan xətt üzrə Nəsim bəy Yusifbəyli həzrətlərinə tapşırıb, mümailəy [adı çəkilən] həzrətlərinə Rəisi-vüzəralıq [Baş nazirlik] mənəbini təklif etmişdir. Eşitdiyimizə görə, Nəsim bəy həzrətləri bugünlərdə Kabinəni düzəldib təsdiq üçün Parlamana təqdim edəcəkdir.

TELEQRAF XƏBƏRLƏRİ

(Royter acentəliyindən)

Müttəfiqlər və Almaniya

“Tayms” qəzetəsinin Paris müxbiri məlum edir ki, Brükseldəki mütarikə [atəşkəs] heyətinin sabahkı iclasında Müttəfiq dövlətlər Almaniyaya ərzaq verməyə özlərinin nə qədər insaniyyət-pərəst olduqlarını yenidən isbat edəcəklərdir. Onlar Almaniyaya hər ay 300 min ton taxıl və 70 min ton yağ verəcəklər. Almaniyanın ticarət donanması yaxın günlərin birində Müttəfiqlərə təslim ediləcəkdir. Həmin donanma Müttəfiqlər nümayəndələrindən ibarət bir komisiyanın təhti-nəzarətində [nəzarəti altında] olacaqdır. Məzkur [adı çəkilən] komisiyaya Amerika və Almaniya tərəfindən bir nümayəndə qəbul olunacaqdır. Müxbir məlum etmişdir ki, Kil kanalı haqqındakı məsələ hələ 10 nəfərdən ibarət olan heyətin müşavirə və müzakirəsinə qoyulmamışdır. Helqoland məsələsi isə

hələ qət edilməmiş [qərarlaşdırılmamış], fəqət aşkardır ki, o, Almaniyaya qaytarılmayacaqdır. İngiltərə bəhriyyunları [dənizçiləri] zənn edirlər ki, məzkur cəzirənin [adanın] İngiltərə dəniz işlərində heç bir əhəmiyyəti yoxdur.

İngiltərədə ərzaq azlığı

İngiltərədə müşahidə olunan ərzaq azlığı nəqliyyat işlərinin çətinliyindən nəşət etmişdir [irəli gəlmişdir]. İngiltərə ərzaq naziri bu xüsusda məlum etmişdir ki, Müttəfiqlərin Şərqi Avropa və Cənub-şərqi Avropada vücuda gəlmiş yeni hökumətlərin ərzaq ehtiyacı düşmənin ehtiyacından irəli olaraq rəf edilməlidir [aradan qaldırılmalıdır].

İngiltərə qoşunlarının miqdarı

İngiltərənin Hindistandan savay, kəndi məmləkəti və xaricdə olan qoşunlarının miqdarı 150 min nəfərdir. Bu miqdar 79570 nəfərə qədər əskiləcəkdir.

Yunanistan məsələsi

Yunanistan işlərinə yaxın komissiyasının məlumatına nəzərən Yunanistanın torpaq barəsində olan iddiası xüsusunda komissiyada razılıq əmələ gəlməmişdir. Komissiyada əksəriyyət İzmirin Yunanıstanına verilməsinə tərəfdar olmuşlardır. Buna da səbəb iki şeydir. Əvvəla, İzmir şəhəri əhalisi əksərən yunanlılardan ibarətdir. Saniyə [ikincisi], İzmir Atina ilə rubəru [üzbəüz], Adalar dənizi ilə Yunanıstanı bölən bir nöqtədir. Komissiyada olan Amerika üzvlərinin nöqtəyi-nəzəri başqa imiş. Onlar İzmirin Kiçik Asiya ticarəti üçün ən lazımlı bir iskələ [liman] hesab edirlər. Bu xüsusda komis-

siyanın hər iki cərəyanının rəyi qəti surətdə həll edilmək üçün düvəli-müəz-zəmə [böyük dövlətlər] şurası mülahizəsinə mühəvvəl ediləcəkdir [tapşırılaçaqdır]. Hal-hazırda İtaliya əlində olan Dodekanes cəzirələri Yunanıstanına verilir.

* Brükseldə Müttəfiqlər nümayəndələri [ilə] Almaniya nümayəndələrinin mütarikə şəraiti [atəşkəs şərtləri] xüsusunda olan danışıqlar[ının] nəticəsi olaraq Almaniyanın maliyyə ablukasının [blokadasının] azad ediləcəyi gözlənilir. Bu abluka, ticarəti abluka [ticarət blokadası] ilə bərabər tətbiq edilmişdi və hamı bitərəf dövlətlərə məlum edilmişdi ki, hər-gah, onlar Almaniyaya mali müavinətdə [yardımda] bulunarlarsa, Müttəfiqlərin maliyyə müavinətlərindən məhrum olacaqlardır. Almaniyaya müavinətdə bulunan bitərəf bankirlər qarşısına dəxi tədbirlər ittixaz edilmişdi [tədbirlər görülmüşdü]. Böyləliklə, bütün dünyanın nəqdiyyə bazarlarından Almaniyanın əlaqəsi kəsilmişdi. Şimdi maliyyə ablukası götürüldükdən sonra bitərəf bankirlər Almaniyaya ərzaq üçün pul verə bilərlər və böyləliklə Almaniya ərzaq işlərini islah edə biləcəkdir.

SÜLH ƏTRAFINDA

Böyükadada

“Tayms” qəzetəsi Müttəfiqlərin bolşeviklərə Böyükada Konfransına gəlmələri təklifinin nə növ təsir etdiyini xəbər verir.

“Pravda” qəzetəsində Daxiliyyə komissarı Pozern yazır ki, zənnimcə, biz gə-

rək fürsətdən istifadə edib nümayəndələrimizi Böyükada Konfransına göndərək. Fəqət, bu şərtlə, orada danışılan sözlərin hamısını bütün cahan fəhlələri eşitməlidirlər. Bundan əlavə, biz Müttəfiqlərdən tezliklə Arxangelsk və Murmanın təxliyəsinə tələb etməliyiz. Əks surətdə biz Müttəfiq dövlətlərin bu təklifinin səmimənə olduğuna inana bilmərik.

Alınan bir teleqraf münasibətilə dəvət edilmiş təcili iclasda Zinovyev demişdir ki, hal-hazırda xeyli müşkül bir halda olan İngiltərə, Fransa və Amerika quldurlarının planlarını açmaqdan ötrü Böyükada Konfransına nümayəndə göndərməyimiz şəksiz ki, mənfəətlidir. Şura Hökuməti konfrans zamanı silahını əldən yerə qoymayacaqdır. Hər bir zaman Qırmızı ordu və Qırmızı donanmanın qüvvəsini yenə, təzədən bütün dünyaya göstərməyə hazır olacaqdır.

Lenin Petroqrada, Zinovyevə böylə bir müxtəsər teleqraf göndərmişdir:

“Brest-Litovskda vücuda gətirə bilmədiyimizi ifa etməkdən ötrü Böyükada Konfransına getmək lazımdır.”

Sülh əqdinə dair

Almaniya sülh nümayəndələrinin Versal şəhərinə vürudu [çatması] bu ayın axırında gözlənilir. Nümayəndələri Müttəfiq dövlətlərin beş nəfər Baş vəkilləri [Baş nazirləri] pişvaz edəcəklərdir.

* Rəisi-cümhur Vilson Parisdə sülh işlərinə ciddi surətdə çalışmağa başlamışdır. Özünün qiyabətində sülh işlərinin sürətlə irəliləməsi göstərir ki, Vilson çox da Parisdə bənd olmayacaqdır. Vilson sülhün bir an əvvəl əqdinə say edir.

QƏZETƏLƏRDƏN

İstanbul-Səlanik

İstanbul ilə Səlanik [Saloniki] arasında bugünlərdə müstəqim [birbaşa] dəmiryol münasibəti [rabitəsi] başlanmışdır. İstanbul ilə Qalaç arasında seyri-səfayın [gəmi nəqliyyatı] başlanmışdır.

Hava münasibəti

İngiltərə ilə Hindistan arasında aeroplan vasitəsilə sərnəşin və poçta münasibəti [rabitəsi] başlanacaqdır. Bu səfər yeddi-səkkiz gün çəkəcəkdir.

Bolşeviklər əleyhinə

Marşal Foş Almaniyadan tələb etmişdir ki, bolşeviklərlə mübarizə etməkdən ötrü Qrodno şəhərindən keçməyə pol-yak əsgərlərinə bilamümaniyət [manesiz] yol verilsin.

Müttəfiqlərin müavinəti

“O. Yu.” qəzetəsi xəbər verir ki, iki Fransa firqəsi [diviziyası] Müttəfiqlərin nəqliyyat gəmiləri ilə Bosfordan Qara dənizə keçmişlərdir.

Bu əsgərlər general Bertlo ixtiyarına göndərilirlər.

Mədən Sularında

Fevralın 15-inə qədər Georgiyevsk və Svyatoy Krest mövqiflərinə [stansiyalarına] xüsusi adamların gəlməsi qadağan edilmişdi.

İndi isə fevralın 10-undan etibarən Könüllü ordu komandanlığı məzkur [adı çəkilən] mövqiflərə və Mədən Suları xəttinə xüsusi adamların gəlib-getməsinə müsaidə etmişdir.

DAĞISTAN ƏHVALI

Dərbənddən

Mart həvadisati-əliməsindən [kədərli Mart hadisələrindən] sonra Dərbənddə yaşayan 13 mindən ziyadə olan müsəlman əhalisi miqdarı 300-dən artıq olmayan bolşevik cildində gələn tarixi milli düşmənimizin ənva və əqsam [növbənöv və cürbəcür] zülümü, əziyyətləri altında əzilib, bilaxirə [axırda] avqustun əvailində [əvvələrində], zöhrdən [günortadan] sonra düşmən tərəfindən fəqət [sadəcə] şəhərin müsəlman hissələri top və mitralyoz güllələri ilə bombardman edilib, cameyi-məscidimizin günbədi-müqəddəsəsi [müqəddəs günbəzi] top nişanəsi oldu. Dörd saat zöhrdən getməmiş ümum müsəlmanlar ünəsən və zükürən [qadınlikişili] evlərini, əşyalarını düşmənlər üçün buraxıb top-pulemyot güllələri altında dağlara dağıldılar.

Güman olunurdu ki, gələcəkdə fürsət müsəlman əlinə düşsə mazidən [keçmişdən] ibrət edib istiqbalımız uğrunda gecə və gündüz sai olacaqlardır [səy göstərəcəklərdir]. Vəli [ancaq] təəssüflər olsun ki, müsəlmanlar haqqında rəva görülmən cəfalar, təzyiqlər, dağlarda gecə qaranlığında oğlum vay, qardaşım vay, atam vay deyən analarımızın, bacılarımızın fəryadları yadımızdan çıxıb, şimdi sabiqki rüəsalarımız [başçılarımız], ziyalılarımız, avamlarımız [qara camaatımız] hər kəs kəndi mənafeyi uğrunda çalışırlar. Nə bir gələcəyi nəzərə alan və nə bir vətən və millət uğrunda avam camaatımızı çalışmağa təşviq və tərgib edən [rəğbətəndirən] var.

İki aydan ziyadə olar ki, dövlətimiz tərəfindən polkovnik Hacıyev həzrətləri

Dərbənddə üçüncü Dağıstan atıcı batalyonu təşkil etməyə təyin olunublar. Bədbəxtanə, bir nəfər isə olsun məzkur batalyona yazılan yoxdur!..

Məziyunileyh [adı çəkilən şəxs] tərəfindən yazılan dəvətnamələr fəqət divarlarda oxunulur ki, məhafil və məcalislərdə [yığıncıqlarda və məclislərdə] fəqət nə gözəl iş olduğu işlədilir. Əcəba nə üçün üləmələrimiz [alimlərimiz, ruhani alimlərimiz] təşviq və tərgib etməyirlər? Məgər bizim qüvvəyi-hərbiyyə ilə müsəlləh olub [silahlanıb] düşmən əleyhinə hazır olmağımız şəərən [şəriətə görə] lazım deyilmi? Əcəba düşmənin amalı və məqsədi dini-islamın məhv olmağı uğrunda deyilmi? Əcəba, qiyamət günündə məhkəməyi-ədliyyəyi-ilahiyyə [ilahi ədalət məhkəməsi] hüzurunda üləmələrimiz avam camaatı təhris və tərgib etmədikləri [təşviq etmədikləri, rəğbətləndirmədikləri] üçün “zəmmənə əslihələri ilə müsəlləhlənin” [zəmmənə silahları ilə silahlanın] və bu əmsaldə varid olan ayat və əhadisləri [Quran ayələrini və Peyğəmbər hədislərini] camaata yetirmədikləri üçün məsul olmayacaqlarmı?

Ziyalılarımız nə üçün sair millətlərin ziyalılarında ibrət edib kəndi vətəni və milləti yolunda fəaliyyət göstərməyirlər?

Nə vaxt bu qəflət uyqusundan ayılıb, kəndi mənafeyi-şəxsiyyətlərindən əl çəkib vətənimiz və millətimiz yolunda çalışacaq?

Cənabi-haqq həzrətləri biz Dərbənd müsəlmanlarına vicdan, hümmət və vətən uğrunda sai olmağı kəramət buyur-sunlar.

M. H.

VÜKƏLA ŞURASINDA [NAZİRLƏR KABİNETİNDƏ]

- Məsai [Əmək] nazirinin fəhlələrə məvacib verməyi haqqındakı məruzəsindən sonra qət edilmişdir:

Ticarət və Sənaye Nəzarəti ilə Maliyyə Nəzarətinə tapşırılsın ki, işbu mart ayının 17-sinə 10 milyon rublədən az olmamaq şərti ilə mədən sahiblərinə pul buraxılsın ki, fəhlələrin məvaciblərini verə bilsinlər. İşbu məvaciblər martın 18-indən verilməlidir.

- Daxiliyyə Nəzarətinin polis nəfəratı üçün silah almaq üçün para təxsis [pul ayrılması] haqqındakı məruzəsindən sonra qət edilmişdir:

Qarabağ general-qubernatorluğu üçün ayrılan məbləğdən silah almaq üçün Daxiliyyə Nəzarətinə 200 min rublə buraxılsın.

- Maarif naziri müavininin Bakı Müqəddəs Nina məktəbi ləvazimat və mühimmatı [təchizatı] üçün 30 min rublə təxsis haqqındakı məruzəsindən sonra qət edilmişdir:

Maarif Nəzarətinin Müqəddəs Nina məktəbi smetasına buraxılmış 21 min rubləyə 9 min rublə də əlavə edilsin. Məclisi-Məbusanda Nəzarət smetası təsdiq edildikdən sonra 20 milyon fondan veriləcək işbu məbləğ qaytarılmalıdır.

Məsai Nəzarətində

- Baş Fabriçni müffətiş Məsai Nəzarətinə müraciətən rica etmişdir ki, Bakı quberniyası fabriçni müfəttişliyi xidmətçilərinə mart ayı məvacibi qədər Nəzarət işlərini yerinə yetirmək üçün maaş verilsin.

- Məsai Nəzarəti Ərzaq Nəzarətinə müraciətən bəyan etmişdir, fəhlələr üçün buraxılacaq 5 min put un fəhlələr miyanında təqsim [fəhlələr arasında paylanmaq] üçün Mərkəzi Ev Komitəsi ixtiyarına verilmişdir. Binaənileyh [ona görə], Ərzaq Nəzarəti həman unu Mərkəzi Ev Komitəsinə versin.

ƏSGƏRLİYİMİZƏ AİD

Türkcə “Azərbaycan” qəzetəsinin 90-inci nömrəsində Cümhuriyyətimiz Məşixət İdarəsinin sədrləri və idarə üzvləri ilə imzalanmış və Azərbaycan müsəlmanlarına xitabən vəz və nəsihətlər təb [çap] olunmuşdu. Bu ali xitabəni Qurani-şərifin ayeyi-kəriməsi “Və əiddü ləhüm məstəta’tüm min-qüvvətin...” ilaxır başlayıb Qafqaz müsəlmanlarının hadiyi-din [dini rəhbər] olan ruhani babaları, cavanlarımıza əsgərliyin şərfini göstərirlər. Bu nəsayəhdəki ayat və əhadisi-nəbəviyyədən vazehdir ki [nəsihətlərdəki ayələrdən və Peyğəmbər hədislərindən aşkar olur ki], zamanımızın tələbinə görə, hər salim və silah daşımağa imkanı olan müsəlman, dəhşətli və fəlakətli vaxtlarda ruhən, bədənən və malən [malı, maddi imkanı ilə] müvəzzəf və mükəlləfdir [borclu və cavabdehdir] ki, ə’danın [düşmənlərin] hücum və təərrüzatını [təcavüzlərini] kəndi vətənidən rəf [aradan qaldırmağa] və dəf etməyə çalışsın.

Genə bu ayə və hədislərdən məlum olunur ki, böylə bir böhranlı zamanda özünü müsəlman və türk hesab edən şəxs, millətinin canı, irzi, namusu və malı qəsdində duran və fürsət tapdığı halda

zəmin və zamandan nəfbərdar olub [istifadə edib] əf'al və ə'mali-qəddaranələrini [qəddarcasına işlərini və əməllərini] icra etməkdən vaz keçməyən düşmənlərin təərrüzü qabağında səddi-ahənin [dəmir sədd] kimi dayanıb onların amali-rəzilə-nələrini [rəzil arzularını] nəticəsiz qoymağa səy etməyən kimsənə, Allah-təala hüsurunda bir günahi-kəbir etmiş [böyük günah işləmiş] hesab olunacaqdır.

Əsgərlik məsələsinə ruhanilərimiz şəriət nöqtəyi-nəzərindən böylə baxırlar.

İşə siyasi nəzərlə baxanda daha aşkar görünür ki, bir millət və dövlətin məzbut [nizamlı] və fünuni-hərbə müvafiq [hərbi elmlərə uyğun] bir müəyyən və kafi qədər əhəmiyyətli əsgəri – ki harisü-pasibani-millətdir [millətin keşikçisi və mühafizəçisidir] – mövcud olmazsa, böylə millətin nəinki şan və hörməti, bəlkə mövcudiyəti-təbiisi dəxi çox asan vəchlə düşmənlərinin altında paymal [tapdalana] və məhv olar. Bu səbəbdəndir ki, əsrimizin ən mədəni millətləri və dövlətləri arasında “Hazır ol cəngə, əgər istər isən sülhü-səlah” cümləsi məşhur bir şüar dərcəsini alıbdir.

Bizim əslimiz türk və dinimiz islamdır. İslamın əvvəl günlərindən başlayaraq Peyğəmbəri-zışanımız [şanlı Peyğəmbərimiz] və onun əshab və ə'vanı [köməkçiləri, yoldaşları] bu dini nəşr edəndə [yayanda], əllərində Quran tutub və bellərinə də qılinc bağlaydılar. Ata-babalarımız dəxi həmişə şücaət və qoçaqlıqla hörmət və şərəf qazanıb, daima öz el və əqrəbalarını qılinc ilə mühafizə edibdirlər. Bəs [elə isə], aşkar və məlumdur ki, qılinc – islamiyyət və türklük şərəfinin və aqibətinin gözətçisi olubdur.

Qarelərimizin [oxucularımızın] nəzər və fikirlərini tariximizin tərəfinə ətf edib türk dilavərlərinin [qoçaqlarının] əsgərlik və qılinc ilə nə qədər ülfət və ünsiyyətlərini yad etməyi münasib görürəm. Türk qəhrəmanları müharibəyə gedən zaman bazubəndlərinə Quran və kəmərlərinə qılinc bağlayıb, bunların hər ikisini də bir dərəcədə müqəddəs hesab edirdilər. Bu şəhamətli [igid] əcdadımız Qurana yəmin edən səyaqda “qılincim haqqı” deyib də ehqaqi-haqq edirdilər [hər şeyə öz haqqını verirdilər] və bu təqdis etdikləri [müqəddəsləşdirdikləri] qılinc ilə vətənlərinin sərhəd və sınırlarını təərrüzati-ə'dadan [düşmənlərin hücumlarından] qoruyurdular.

Vətən! Bu həqiqi əhbablarını [dostlarını; sevnələrini] məftun edən kəlmənin mənasını bizim camaatın əksəri ancaq təvəllüd etdiyi [doğulduğu] mahaldan ibarət zənn edib, çox vaxt hirasət və siyanəti [qorunub saxlanması, mühafizəsi] barəsində qeydsizlik göstərirlər və halonki [halbuki], biz gərək vətənimizi bir valideyi-mehribana təşbeh edib [mehriban anaya oxşadıb] və necə ki, hər bir şəxs kəndi madərini [anasını] məhəbbəti-sə-mimi ilə sevib, onu hər bir dəhşət, müsibət və bəlalardan qurtarmağı və özündən xoşnud [razı] etməyi özünə borc bilir, öylə də gərək Qafqaz müsəlmanları bilsinlər ki, tariximizin bu təhlükəli vaxtında vətən – bu ümumi anamız məyus nəzərini özünün şəci [şücaətli] əsgər övladları tərəfinə çevirib zəbani-hal ilə [hal dili ilə, öz halı ilə] onlardan yardım etməyi ciddiyyətlə tələb edir və deyir ki, “Mənim namus və hüququmu mühafizə və təmin etmək sizə bir vəzifeyi-müqəddəsdır”.

Ey Qafqazın türk balaları, gənc əsgər-

lər! Türklük tarixinin hər səhifəsinə baxsanız, görərsiniz əslaf [sələflərimiz, bizdən əvvəlki nəsillər] və əcdadımız vətəni müqəddəs bilib onun əzizliyindən ötrü heç bir fədakarlıqdan geri durmayırdılar. Biz Qafqaz türklərinin damarlarında cövlan edən qəyur [qeyrətli] əcdadlarımızın qanı gərək bizim cavan əsgərlərə bir heyretə-təfza [heyretə salan] qüvvət verib, silah qullanmağa qüdrəti olanları bilaistisna [istisnasız olaraq] vətəni düşmənlərin təərrüzündən asudə qılmağa mükəlləf edə...

Arslan babaların əhfadı [nəvələri] gərək arslan balaları olaydılar. Amma həqiqətdə biz nə görürüz? O şir nəvə və nəticələrinin bir çoxu bu axırıncı iyirmi-otuz sənələrdən bəri cəbanət [qorxaqlıq], səbatsızlıq, əcz və məskənət [acizlik və çarəsizlik] dərdinə mübtəla olub dovşana bənzər bir mövcudat olmuşdurlar. Əgər bu az vaxtda böylə kəsalət [süstlük], qorxaqlıq və rəzalətlə ömür keçirdərsək, yəqin o cahangir babalarımızın xasiyyətlərinin bizim qəlbimizdən və cənbəmidən [bədənimizdən] bilmərrə silinib məhv olmasına və millətimizin həlak və izmihlalına [puç olmasına] səbəb olacağız.

Bu vətən və əcdadımıza xəyanəti iza-lə etməkdən [aradan qaldırmaqdan] ötrü bizim cavanlara – ki millətin səadəti-istiqlalı [gələcək səadəti] onlara əmanətən tapşırılıbdır – lazım və vacibdir gələcəyimizə diqqətlə baxıb irəlidə gözlədiyimiz bəxtiyarlıq şəraitindən [şərtlərindən] olan (hal-hazırda ən ümdəsi) əsgərlik vəzifəsini necə ki layiqdir ifa etməyə, millətimizin hüquqlarını, heysiyyət və vüqarını saxlamağa səy edib bizim, müzməhil və nabud [məhv və puç] olmağımıza çalışsan bədxahlarımıza özlərinin şüurlu,

sövlətli [güclü] və qəyur türk əhfadları olduqlarını sübut edib, kamali-fəxr ilə onlara desinlər ki:

*“Fitrət dəyişər sanma,
bu qan yenə o qandır”*

Şərif Mirzəyev

KÖHNƏ VƏ TƏZƏ TƏQVİMLƏR

İnqilabın siyasi və ictimai təbədüllat [dəyişikliyi] ilə bərabər, məişətin sair cəhətlərinə də onun sirayəti aşkardır. Bunu həm tarix sübut etmişdir, həm də Rusiya inqilabi-kəbirinin [Böyük Rusiya inqilabının] bir çox nəticələri gözlərimizin önündədir. Rusiyanın təbədüllata uğramış məsələlərindən biri də köhnə təqvim tərkilə ilə təzə təqvimin istemalıdır [işlədilməsidir]. Köhnə və təzə təqvimlərin nə olduğunu bilmək üçün onların bir qədər tarixlərindən bəhs etməliyiz.

Bəni-növi-bəşər [insan övladı] özünün təqvimə ehtiyacını ən qədim vaxtlardan bəri hiss edərək, onun tərtibi üçün bir çox səy və cəfalar çəkmişdir. Bəziləri səfəhati-qəməri (фазы луны) [Ayın fazalarını] əsas ittixaz ilə [əsas qəbul etməklə] səneyi-qəməriyyə [Ay il] təqvimini qəbul etmişlərdir. Lakin səneyi-qəməriyyənin böyük bir eybi vardır ki, ildə 10 gün qabağa qaçmaqla bayramları füsuli-ərbənin [dörd fəslin] hamısında gəzdirir. Məsələn, yay fəslinə təsadüf etmiş indiki orucluq bir zaman sonra qarlı qışa da rast gələcəkdir. Binaənileyh [ona görə], bayramları əvvəlki mövqelərində bərqərar etmək üçün sair bir təqvimin icadına

ehtiyac var idi. Bu məsələ qədim mədəni millətlərdən romalıları pək düşündürürdü. O vaxtın heyətsünasları [astronomları] tapmışdılar ki, kürreyi-ərz [Yer kürəsi] bu məbdeyi-bahardan [baharın başlanğıcından] o biri məbdeyi-baharadək bir dəfə günəşin ətrafında dolaşarkən 365 gün 5 saat 48 dəqiqə və 48 saniyə vaxt sərf edir. Bunu nəzərə alaraq Roma qey-səri Yulius miladdan 45 sənə əqdəm [əvvəl] şəmsi bir təqvimin tərtibinə hökm vermişdir. Bütün günləri aylara təqsim edərək [bölərək] saat, dəqiqə və saniyələrdən azad olmaq üçün, üç əvvəlki illəri 365 və hər dördüncü ili isə 366 günə hesab etdilər. Yəni, hər ildə qırılıb atılan 5 saat 48 dəqiqə və 48 saniyə, dörd ilin ərzində 24 saata qədər bir müddəti-bəhəmə [birgə, ümumi müddət] gətirdiyindən naşi [ötrü], hər dördüncü ili bir gün artıq hesab etməyə qərar verdilər. 365 günlük illərə sənəyi-adiyyə (простой годъ) və altı günlülərə də sənəyi-kəbisə [uzun il] (високосный годъ) dedilər. Sənə başlanğıcı baharın duxulundan [girişindən] ədd [hesab] olaraq füsuli-ərbəə ayları və onların miqdarı bu minval ilə qət olunmuşdu:

1) Bahar ayları - mart 31 gün, nisan (aprel) 30 gün, mayıs (may) 31 gün.

2) Yay ayları - haziran (iyun) 30 gün, temmuz (iyul) 31 gün, ağustos 31 gün.

3) Payız ayları - eylül (september) 30 gün, təşrini-əvvəl (oktobər) 31 gün, təşrini-sani (novembr) 30 gün.

4) Qış ayları - kanuni-əvvəl (dekabr) 31 gün, kanuni-sani (yanvar) 31 gün, şubat (fevral) adi illərdə 28 və kəbisə illərində 29 gündür.

İştə həmin şubat ayı üç il 28 və

dördüncü ildə 29 gün olur. Bu bir gün, həman dörd ilin müddətində illərdən kəsilib atılmış saat, dəqiqə və saniyələrdən əmələ gəlir. Şubat ayının 28 (adi) və ya 29 gün (kəbisə) olmağını bilmək üçün tarix illərinin ədədini dördə bölürlər: Qabili-təqsim isə [tam bölünürsə] 29, qeyri-qabili-təqsim isə [bölünmürsə] 28 gün olur. Məsələn 1919-uncu il qeyri-qabili-təqsim olduğundan şubatı 28 gün və gələcək 1920-nci ilə isə qabili-təqsim olduğundan şubatı 29 gün hesab olunacaqdır.

Bu təqvimi romalıları icad etdiyi üçün “rumiyyə”, şəmsin hərəkətindən götürüldüyü üçün “şəmsiyyə” və mucidi [icad edən] qeysər Yulius olduğundan da “Yulian” təqvimi deyilərək məşhur olmuşdur. Bu təqvim, qəməri təqvim kimi qaçağan olmayaraq bayram və əziz günləri müdam öz yerlərində və ittifaq düşükləri fəsilələrində göstərir. Roma bütprəstlərindən qalma bu təqvim, düzgün və təbiətə uyğun olduğu cəhətinə tamamilə xristian aləminin də məhəbbətini qazanmışdır. Böylə ki, Yulian təqviminin icadından 45 il sonra kanuni-əvvəl [dekabrın] 25-inci günü həzrəti İsa anadan olur. Bu vəq’ə xristian əhalisi üçün məbdeyi-tarix [tarixin başlanğıcı] ədd [hesab] olunaraq, bunu Yulian təqviminə uydurmaq üçün kanuni-əvvəl mabaqisi [qalan] altı günü atmaq məcburiyyəti ilə xristian ruhaniləri kanuni-saninin qür-rəsini [yanvarın ilk gününü] il başı və məbdeyi-tarix qərar verirlər. Xristianlar əli ilə il başlanğıcı mart ayından kanuni-sani ayına köçürülməyi, Yulian təqviminin əsası və zövqünə böyük rəxnə yetirmişdir [zərər vermişdir] və təqvimin əsası

şəmsin dövr və hərəkəti ilə mütabiq [uyğun] olaraq təbiətin ayıldığı günü, yəni baharın əvvəlini il başı qərar vermişdir. Odur ki, “yeddinci” və “səkkizinci” demək olan septembar və oktober ayları həqiqətdə də yeddinci və səkkizinci aylar hesab olurdu. Naqisliyi ilə məşhur şubat ayı da sənənin axırına qoşulurdu. Xristian mütəəssibini [təəssübkeşləri] böylə nöqtələrə mültəfit olmayaraq [əhəmiyyət verməyərək] il başını kor-koranə qışın orta ayına köçürür. Böylə ki, qış fəslinin əvvəlki ayı köhnə ilə və sonrakı iki ayı da təzə ilə qismət olur. Yeddinci və səkkizinci mənasına gəlmiş septembar və oktober ayları bu dəfə doqquzuncu və onuncu sıralarda gəlir. Şubat ayı isə axırdan qopub ikinci yeri işğal edir. Xülasə, bütprəstlərin gözəl və müntəzəm təqvimi xristianlaşdı və lətafətini də itirdi!

Yulian təqviminin ömrü xristian aləmində 1600 ilə qədər davam etdi. Bu vaxta qədər heyət üləməsindən [astronomiya alimlərindən] bir çoxu bu təqvimin qüsurluğunu anlayıb da xristian cühələ və mütəəssibini qorxusundan tənqidinə cürət edəmməmişlər. Kopernik – ki yeni heyət, “Kopernik üsulunun” mucidi idi – yerin hərəkətinə dair yazdığı kitabı əvaxiri-ömrünədək [ömrünün axırlarınadək] gizli saxlamışdır. Yenə ərbabi-heyətdən Qalile nam, kürreyi-ərzin hərəkətinə dair bir kitab nəşr etdiyi halda Roma ingiziyonu [inkvizisiyası] tərəfindən cəlb olunaraq bu fikrə inanmaqdan vaz keçdiyinə dair rəsmən kəlisədə [kilsədə] kəndisinə yəmin etdirilmişdir.

Qüruni-vüstanın [Orta əsrlərin] xristianlıq cəhli bu qərar ilə davam edərkən, ərbabi-elmin [alimlərin] təqvim kimi mə-

sələlərə dəyib-dolaşması çətin bir məsələ idi. Buna ancaq ruhani başçılarından bir çarə ola biləcəkdə. Odur ki, Roma papazlarından XIII Qriqori 1582-ci ildə Yulian təqviminin islahına iqdəm etmişdir [təşəbbüs göstərmişdir]. Təqvimin əsil nöqsanı budur ki, kürreyi-ərzin sənəlik həqiqi hərəkəti 365 gün 5 saat 48 dəqiqə 48 saniyə olduğu halda, bunu Yulius 365 gün 6 saat hesab etmişdir ki, 4 ildə bu 6 saatlardan tamam bir gün (24 saat) əmələ gələ bilsin. Yəni, hər il 11 dəqiqə və 12 saniyə nahaqdan artırılmışdır ki, 400 ilin ərzində bu artırmalardan üç günlük bir zaman bica artırılmış olur. XIII Qriqorinin vaxtına qədər bu artırmaların miqdarı 10 gün olduğundan, papazın hökmü ilə Yulian tarixinin üstə 10 gün artırılır. Bu hökm, oktyabrın beşinə təsadüf etdiyindən, sabahkı gün 15-inci hesab olundu. Böylə ki, təzə təqvim ilə köhnə təqvim arasında 10 günlük bir aralıq hüsula gəlir. Gələcəkdə böylə səhv və xətalara daha meydan verməmək üçün bu aşağıdakı üsul icra olunur.

Məlum olduğu üzrə, əsrlər (yəni yüz illər) qabili-təqsim olduqlarına görə, kəbisədən ədd olaraq şubatlari da 29 gün ilə məhsob olunurdu [sayılırdı]. Lakin, yuxarıda zikr olduğu kimi, hər 400 ilin 3 günlük xətasından azad olmaq üçün Qriqorinin qanununa görə, əvvəlki 3 əsrləri adi, yəni şubatlari 28 gündən və ancaq dördüncü əsr isə kəbisə, yəni şubatı 29 gün hesab olunacaqdır. Odur ki, hələ Qriqorinin sağlığında 10 gün irəliləmiş təzə təqvim 17-nci əsrdə bir gün, 18-inci əsrdə yenə bir gün və 19-uncu əsrdə də daha bir gün artırılaraq hal-hazırda da tamam 13 gün Yulian ta-

rixindən irəliyə düşmüşdür.

İştə, Yulian tarixi ilə Qriqorian tarixi arasında təfəvüt budur ki, Qriqorian tarixinin təzə ili daxil olduğu halda Yulian tarixinin də təzə ilinə hələ 13 gün vaxt qalmış olur. Bunun müqabilində, Qriqorian tarixi yer üzündəki tarixlərin ən mükəmməli və ən düzgünü olduğundan tamam milləti-mütəməddinən [mədəni millətlərin] hüsn-rəğbətini qazanmışdır. Bu gün Yevropa məmalikinə [ölkələrinin] arasında Qriqorian tarixini qəbul etməyən bir millət qalmamışdır. Hətta İran və Osmanlı kimi islam məmləkətləri də mülki idarələrində Qriqorian tarixini qəbul etmişlərdir. Köhnə Yulian təqviminə Osmanlılar “səneyi-rumiyyə” [rumi il] və təzə Qriqorian təqviminə də “səneyi-əfrənciyyə” [firəng ili] demişlərdir.

Ancaq, Rusiyanın mütəəssib dindarları Roma bütprəsti Yuliusun təqviminə qane olaraq qərb kəlisasının rəisi XIII Qriqorinin müntəzəm təqvimini də rədd etmişlərdir. Tamam 300 il davam edə bilmiş Rusiyanın missionerliyə istinadən bu məntiqsizliyi inqilab zühuru ilə uçub dağılmışdır. Bildirdən ruslar da təzə təqvimin qəbuluna məcbur olmuşlardır.

Cavan Azərbaycan idarəsi bir tərəfdən təzə təqvimin düzgünlüyünü və o biri cəhətdən də həman təqvimin düvəli-mütəməddinə [inkişaf etmiş dövlətlər] arasında istemalını [işlədilməsini] nəzərə alaraq təzə təqvimin qəbulunu birinci günlərdən qət etmişdir. Bolşeviklər zamanında bunu qəbul etmiş bizim ruslar, nədənsə 1919-uncu ilin düxulunda peşman olub, mövludi-İsanı və sair kəlisə bayramlarını köhnə təqvim qaydası ilə saxlamağı qərara aldılar. Ermənilər də bu

minval ilə rəftar etdilər. Bu da Azərbaycana bir ədavətdirmi? Görünür, ayı meşədən kəsib, meşənin xəbəri yoxdur.

İndi bir az da öz eyiblərimizdən danışaq.

Şərq millətlərinin, əzəncümlə [o cümlədən] biz müsəlmanların təqvim qəmərin dövr və hərəkəti ilə tərtib verilmişdir. Bunun ümdə nöqsanı ildə 10 gün qabağa qaçmaqla bayramları bir fəsildən o biri fəsilə yüyürdür. Sənəsi naqis olduğu üçün hər əsrdə üç il qabağa qaçır. Məsələn, şəmsi təqvim ilə 100 il keçdiyi halda, qəməri təqvim ilə 103 il keçir. İşbu surətlə davam edərsə, hicri tariximiz miladiyyə tarixini 20 min ildən sonra basıb keçir. Hər ayın günləri ədədi müəyyən olmadığı üçün filan bayram haçan daxil olacaqdır deyə müsəlman əhli illərcə zəhnini yormuşdur, çapalamışdır, təfriqələrə [ikitirəliklərə] rast gəlmişdir. Bir məmləkətin, bir millətin bayramı ənvai [fərqli] günlərdə icra olunmuşdur. Min ildən çoxdur ki, islam heyətşünasları [astronomları] tarixi-qəməriyyənin bu eyiblərini kəşf ilə şəmsi bir tarixin icadı üçün müddətlərlə çalışmışlar, cəfalar çəkmişlər, amma çifayda. Burada da islam ruhaniləri mane olmuşlardır! Bəttani, İbn Yunus, Ömər Xəyyam, Nəsirəddin Tusı, Yaqub Kindi, Uluqbəy və bir çox sairləri rəsədxanalar, ziclər və cədvəllər yapmışlar. Təqvim islahı üçün əməklər sərf etmişlər. 471-inci ildə Məlikşah Səlcuqi İranda bir tarixi-şəmsi vəz etmişdir [meydana qoymuşdur] ki, fəslirəbinin [bahar fəslinin] ibtidasından [əvvəldən] başlanaraq, ayları büruci-səməyə [səmə bürclərinə] müvafiq idi. Təqvimlərin əssah və əsləhi [ən dəqiq və ən yaxşısı] idi. “Tarixi-

Cəlali” deməklə mərufdur [tanınır]. Lakin bu gözəl təqvimdən bizə “novruzisultani”dən başqa bir şey çatmamışdır.

Yenə bir təşəbbüs Şah Abbas dövründə, məşhur Şeyx Bəhaəddin tərəfindən olmuşdur. Bu cənab heyət vasitəsilə müsəlman bayramlarının füsuli-ərbəədə [dörd fəsildə] mövqələrini müəyyən göstərmişdir. Rəvayətə görə orucluq ayı payız aylarına rast gəlirmiş. Amma, əfsus ki, bu da qəbul olunmadı. Hərgah, qəbul olunsaydı yaxamız bir çox müşkülətdən qurtaracaqdı.

Azərbaycanın mükəmməl bir rəsədxanaya və bir çox qabil heyətçilərə ehtiyacı vardır ki, bu təqvimimizi papaz XIII Qriqori kimi islahə salıb bayram təfriqələrindən də bizi azad edə.

Fərhad Ağazadə

BAKI XƏBƏRLƏRİ

Azərbaycan Məclisi-Müəssisəsi

Məclisi-Məbusan nəzdindəki Məclisi-Müəssisən dəvəti işlərinə baxan xüsusi komissiya tərəfindən həman məclisin dəvəti haqqında tərtib edilən qanun layihəsi bugünlərdə tamam olub və Məclisi-Məbusanın yaxın cələsələrindən [iclaslarından] birisində müzakirə ediləcəkdir.

“Nobel” əmələlərinin tətili

Nobel firması əmələlərinin [fəhlələrinin] tətili get-gedə artmaqdadır. Əmələlər məvaciblərinin bu ayın 19-21-inə qədər verilməsini tələb edirlər. Bununla əlaqədar olaraq əmələ konfransının tə-

cili iclası dəvət edilmişdir.

Telsiz teleqraf mövqifi

Hökumət ehtiyacından ötrü təmir ediləndə olan telsiz teleqraf mövqifi [stansiyası] bugünlərdə tamam olacaqdır.

Zavod sahiblərinin istidası [xahişi]

Azərbaycan torpağında olan pambıq zavodu sahibləri Ticarət və Sənaye Nəzarətinə müraciətən rica etmişlər ki, Ləki mövqifində olan yağ zavodu onlara verilsin. Bazar qiyməti hökumət ilə bərabər zavod sahibləri tərəfindən təyin ediləcəkdir.

Zaqatal vəkillərinin vürudu [gəlişi]

Bugünlərdə şəhərimizə Zaqatal okruqu vəkilləri varid olmuşlardır [gəlmişlər]. Məzkur [adı çəkilən] vəkillər tərəfindən Hökumətə və Parlamana 5 maddədən ibarət zeyldəki [aşağıdakı] ərzihal təqdim edilmişdir:

1) Bir neçə il bundan əqdəm [qabaq] əski hökumət tərəfindən Zaqatal camaatına mütəəlliq [aid] olan yerlər və meşələr indi 30-40 verst məsafədə olan həmsərhəd gürcülər tərəfindən işğal edilmişdir. Buna binaən [buna görə], Parلمان bu barədə lazımı binagüzarlıqlar etməlidir [addımlar atmalıdır].

2) Məhəlli [yerli] hökumət məmurları öz vəzifələrini lazımı dərəcədə ifa etmədiklərindən naşi [ötrü] okruqda qətl, qarət, yol kəsmək, yol basmaq şiddət etmişdir. Bunun önünü almaq üçün hökumət tərəfindən lazımı tədbirlər ittixat ediləcəkdir [tədbirlər görülməlidir].

3) Əsgər toplamaq barəsindəki qanunla tamamilə tətbiq edilsin.

4) Fəqir camaat paltarsızlıqdan yorğan-döşəyin üzünü söküb özünə paltar tikir. Buna binaən, həman camaata lazımı qədərdə bəzzaz malı (bez və çit) buraxılsın.

* * *

Qafqaziya Müsəlman Mütəəllimlərinin [Tələbələrini] Mərkəzi Komitəsinin teatro müsəmirəsi martın 23-ündə bazar günü Hökumət Teatrosunda vaqe olacaqdır. Biletlər satılırlar:

1) Nikolayevski küçədə, Kazımzadə və Şərifzadələrin mağazasında;

2) Qubernski küçədə, “İslamiyyə” mehmanxanasında;

3) Şamaxıkada, Məhəmməd Hənifə Tağızadənin manufaktur mağazasında.

Mütəəllimlər Mərkəzi Komitənin Gimnaziçeski və Verxni-Təzəpirski küçədə olan idarəsindən seçənbə [çərşənbə axşamı] gündən etibarən, saat 11-dən 1-ə qədər, 4-dən 7-yə qədər bilet ala bilərlər.

AZƏRBAYCAN İSTİNAF MƏHKƏMƏSİ

Srağagün şəhərdə sabiq okrujnoy sud [nahiyə məhkəməsi] binasında Azərbaycan İstinaf Məhkəməsinin (Palatanın) rəsmi-güşadı [açılış mərasimi] vaqe oldu. Rəsmi-güşadda Fətəli xan Xoyski başda olmaq üzrə bütün nazirlər, okrujnoy sud üzvləri, məmurlar, Bakı Müsəlman Ünas [Qadınlar] Cəmiyyəti-Xeyriyyəsi üzvləri, Bakı qubernatoru Rəşid bəy Axundzadə, Bakıdakı dava [məhkəmə] vəkilləri, İngiltərə ərkani-hərbi [qəragahı] nümayən-

dəsi, “Azərbaycan” qəzetələri müdirləri və bir çox qeyriləri hazır olmuşlardı. Binanın üzərində ilk dəfə olaraq Azərbaycan bayrağı nəsb edilib [bərkiyilib], içərisi isə böyük xalılarla bəzənmişdi. Məhkəmə iclasının zalı göyərtili [çələnglər] və bayraqlarla təzyin edilib [bəzədilib], rəisin başı üzərində ay və yıldız nişanəsi qoyulmuşdu. Binanın içərisi və qapısında milis nəfəratından mühafizəçilər qoyulub, Bakı qalabəyisi Əmircanov nizam və qaydaya nəzarət edirdi.

Saat bir radələrində Rəisi-vükəla [Baş nazir] Xan Xoyski həzrətləri iclası açaraq müxtəsər bir nitq ilə müstəqil Azərbaycanın bu gün tarixi bir günü olduğunu bəyanla camaatı məhkəmənin gələcəkdəki fəaliyyətindən və onun II Aleksandr qanunu ilə mühakimədə davam edəcəyini göstərdi və camaatı, ələlxüsus məhkəmə məmurlarını və dava vəkillərini Palata ilə müttəfiqən hərəkət etməyə dəvət ilə hökumət tərəfindən yeni ali müəssisəni təbrik etdi.

Bədəhu [sonra] Ədliyyə naziri [Teymur bəy] Makinski Palata açılması barəsində sadir olan fərmanı oxudu. Həmin fərman mövcibincə [əsasında] Bakıda Azərbaycan Palatası açılıb, rəisliyinə Ələkbər Xasməmmədov və müavinliyinə Orlov təyin edilirlər.

Bakıdakı dava vəkilləri tərəfindən vəkil Şor palata açılması münasibətilə bir nitq irad edərək [söyləyərək] onu təbrik etdi və gələcəkdə vəkillərlə məzkur [adı çəkilən] məhkəmə arasında sıxı münasibət və irtibat olacağına şübhə etməyərək bərabər işləməyə dəvət etdi.

Bundan sonra okrujnoy sud tərəfin-

dən Makinski müxtəsər bir nitq ilə təbrik edib və məlum etdi ki, bugünün yadigarına olaraq Fətəli xan Xoyskinin birinci Rəisi-vükəla olduğu həsəbi [səbəbi] ilə onun adı mərmər üzərində yazılıb məhkəmə zalında asılması qərarədd edilmişdir. Xan Xoyski bundan dolayı öz təşəkküratını izhar ilə rica edir ki, onun adı ilə bərabər Palata rəisi və üzvlərinin adları dəxi yazılsın.

Bədəhu [sonra] Palatanın birinci tən-tənəli iclası vaqe oldu. Sədr Xasməmmədov iclası açaraq müddəiyi-ümumiyyə [prokurora] müraciətən bu barədə öz fikrini bəyan etməyi rica etdi. Müddəiyi-ümumi heç bir fikri olmadığını bəyan etdikdən sonra Azərbaycan Palatası açılması məsələsi müsbət surətdə həll və təsdiq edilir. Bəratülqövl [protokol] rəis və üzvlər tərəfindən imzalanır.

Məclis qapandığı vaxt Xasməmmədov Gəncədən üç dənə teleqram aldığı məlum edir. Teleqramlardan birisi Gəncə Bələdiyyə rəisi Ələsgər bəy Xasməmmədov, digəri Hərbiyyə naziri Səməd bəy Mehmandarovdan olub özlərinin həmin tarixi gündə Palata rəsmi-güşadında isbatı-vücut [iştirak] etməyə imkanları olmadığını təəssüflərini izharla təbrik edirlər. Üçüncü teleqram isə Gəncə müddəiyi-ümumisi [Aslan bəy] Səfikürdskidən olub o dəxi isbat[i-vücut] etməyindən üzr istəyib və Palata rəsmi-güşadını təbrik edir.

Teleqramlar oxunduğundan sonra Fətəli xan bir nitq ilə məmurlara və dava vəkillərinə təşəkküratını izharla məclisi qapayır və qonaqlar zalda tərtib edilmiş olan süfrəyə dəvət olunurlar.

FƏHLƏ KONFRANSININ ŞURASI

Mart ayının 18-ində seçənbə [çərşənbə axşamı] günü saat 10-da Fəhlə Konfransının təcili şurası olacaqdır.

FƏHLƏ HƏYATINDAN

Türk Ədəmi-Mərkəziyyət “Müsəvat” firqəsi tərəfindən yoldaş doktor Qəni-zadə əfəndi Sabunçu qəryəsi [kəndi] məktəbinin binasında mart ayının 20-si saat iki tamamda mühazirə oxuyacaqdır. Müsəlman fəhlə və kəndçi yoldaşlardan rica olunur ki, məsələ mühüm olmaqdan ötrü müzayiqə etməyib iclasda isbatı-vücut [iştirak] eyləsinlər.

Balaxanı mədənləri mərkəzi

“Müsəvat” idarəsi Sabunçu-Balaxanı dairələri mədənlərində çalışan bütün müsəlman işçilərinə elan edir ki, işbu martın 18-i seçənbə günü saat 2-də Mədənlər mərkəzi “Müsəvat” idarəsində təyin edilmiş işçilər iclasında iştirak etmək üçün hər mədən öz nümayəndəsini göndərməlidir. Fəhlə qardaşlarımız göstərilən vaxtı fəvta verməmələri rica olunur.

*Balaxanı Mədənlər mərkəzi
“Müsəvat” idarəsi*

GÜRCÜSTANDA

Tiflisdən bizə yazırlar:

Mart ayının 15-inci gecəsi saat 10 radələrindən Qafqaz türk və islam qəzetələrinə pək məruf şair Əliqulu Nə-

cəföv (Ə. Qəmküsar) evinə dönüb oda qapısının qabağında fəci surətdə milli-siyalar tərəfindən qətl edilmişdir. Təfsilat sonra yazılacaq.

Borçalı müsəlmanlarının qurultayı

Həmin mart ayının 25-ində səhər saat 10-da Borçalı mahalının Aşağı Saral istasyonunun qarşısında Mantaşovun mülkündə Borçalı camaatı tərəfindən öz milli dərdlərinə çarə aramaq, siyasi və ictimai yaşamaqlarını bir müstəqim yola düzləmək üçün camaat başçıları tərəfindən bir qurultay təyin olunmuş, pişəz-vəqt [qabaqcadan] hər kəsə dəvətnamə göndərilib, bununla belə, genə camaatdan rica olunur ki, qurultayın böyük əhəmiyyətini nəzərə alıb martın 25-ində qurultaya gəlməyə səy edərlər.

ERMƏNİSTANDA

Erməni Teleqraf Agentəliyindən

İrəvan, 4 mart – Qarsda ingilislər Tiflisdən gəlmiş olan rus afserlərindən milis təşkil edirlər. Aleksandropol, Novo-Bayezid, Qarakilsədə və bunların dairələrində gündən-günə aclıq davam edir. Şərirdə [Şərurda] səpmə yatalaq vardır.

İrəvan və Qarsda müsəlmanlarla ermənilərin əlaqəsi yaxşıdır. İrəvanda çörək 8, ət 6 manatdır. İngilislər Aleksandropola cövher və ərzaq gətirirlər. Fəqət bu gətirilən şeylər əhalinin ehtiyacını görmür.

Ərzaq

Bakı Erməni Milli Şurası Ermənistan teleqraf göndərüb Ermənistanın ərzaq

cəhətindən nə halda olmasını xəbər almışdı. Həmin teleqrafa Xatisov böylə cavab vermişdir:

“Bu il Ermənistan 22 vaqon taxıl, 14 vaqon un, 10 vaqon düyü, 18 vaqon mazu, 2 vaqon benzin və 3 vaqon neft gətirilmişdir. Səpmə yatalaq azarı azalmaqdadır. Növbəli yatalaq isə şiddət etmişdir. Baharda vəba azarı başlanması qorxusu var. Ermənistanda hər gün acından və zəiflikdən 2 min adam ölməkdədir. Azuqə lazımdır. Ərzaq şeyləri isə az gətirilir. Bakıda alınan şeylər göndərilməyir.”

İZHARİ-MƏMNUNİYYƏT

Bu yaxınlarda Ağdaş gəncləri tərəfindən “Qaçqınlara müavinət [yardım]” namında bir cəmiyyət açıldığını xəbər almışdıq. Şimdi isə məzkur [adı çəkilən] cəmiyyət, qaçqınların nəfinə [xeyrinə] bir teatro verəcəyini və bir ianə dəftəri açmış olduğunu xəbər alırıq. Ağdaş ünəs [qızlar] məktəbinin müəllimə və müdirəsi Xoşqədəm xanım Əfəndizadənin kəndi təhti-tədrisində bulunan kiçik xanım qızlardan və kəndisindən üç yüz əlli rublə toplayaraq fəvqəlzikr [yuxarıda adı çəkilən] cəmiyyətə hər kəsdən əvvəl ianə etdiyini də xəbər aldıq. Ümidvarız ki, fədakarlıqları ilə məşhur olan bütün Ağdaş xalqı bu cəmiyyətin qiymətini təqdir edər və müəllimə xanımdan geri durmazlar. Fəaliyyətinə qarşı cəmiyyətə, hümmətinə qarşı müəllimə xanıma təşəkkürlər edir və müvəffəqiyyətlərini dilərik.

*Parlaman məbusu:
Muxtar [Əfəndizadə]*

ELANLAR

Mama Gövhər xanım

Hər gün naxoşları qəbul edir saat 9-dan 12-yə qədər. Adres: Armyanski küçədə, 13 nömrəli evdə, 1-ci mərtəbə. (Bu yaxınlarda orada xüsusi təvəllüdxana [doğum evi] açılacaqdır.)

2695

Arvad diş həkimi

M. S. İdaşkina

Naxoşları qəbul edir səhər saat 9-dan axşam saat 6-ya kimi. Ünvan: Nikolayevski küçədə 25 nömrəli evdə. Telefon 32-41.

2629

Arvad həkimi

Y. A. Qirişqori

Knyaz Kropotkin namına olan sabiq Xarkov uşaq xəstəxanasının müdirinin müavinini daxiliyyə və uşaq xəstəliklərini qəbul edir hər gün səhər saat 11-dən 1-ədək, axşam saat 4-dən 7-yədək. Cümə günləri fəqirləri pulsuz qəbul edir. Ünvan: Spasski küçə nömrə 33, Kamenisti küçənin küncündə.

5701 12-4

Diş həkimi

M. B. Şternin

Naxoşları hər gün saat 9-dan 2-yədək, 4-dən 7-yədək qəbul edir. Dişləri ağrısız çəkir. Ünvan: Vorontsovski küçə, nömrə 22, Karantinni küçənin küncündə.

5735

Diş həkimi

Varşavadan gəlmiş S. A. Yejevski. Staropoliseyski küçə nömrə 6, Baryatinskiy küncündə, telefon nömrə 54-55. Qəbul edir saat 9-dan 1-ədək, 4-dən 6-yədək. Dişləri ağrısız çəkir, doldurur, qızıl dişlər, ənglər və damaxlar qayırır.

5751

Doktor Musa bəy Rəfiyev

Daxili əmrəyə [xəstəliklərə] düçar olan naxoşları qəbul etməyə başlamışdır. Səhər saat 9-11-ə kimi. Axşam saat 5-7-yə kimi. Ünvan: Armyanski, nömrə 15. Telefon 16-80.

b-37

Doktor Şahnəzərov

Qayıdib naxoşları qəbul edir: kif, süzənək və dəri azarlarını. Səhər saat 9-12-yə, axşam saat 4-7-yə. Armyanski küçə nömrə 3, Qubernskinin tinində.

2699

Petroqraddan gəlmiş doktor İshaq Avetisoviç Atayans (professor Mixaylovun müavini) mamalıq, qadın və urologiya naxoşluğuna mübtəla olanları qəbul etməyə başlamışdır. (Bövl [idrar] yolu azarını, köhnə və təzə süzənəyə müalicə edir.) Bövl yolunu elektrik aləti ilə müayinə edir. Hər gün saat 3-dən 6-ya kimi. Çaharşənbə günləri fəqirləri pulsuz qəbul edir.

Ünvan: Kolyubakinski küçədə Parapetin küncündə ev nömrə 26.

5708

Diş həkimi İ. S. Tarşteynbaum

Qəbul edir saat 9-2, saat 4-7. Dişlərə müalicə edir, ağrısız çıxarır, sadə və qızıl süni dişlər qayırır.

Sisyanovski küçədə 41 nömrəli evdə (Çadrov küçənin küncündə, Quba meydanı yanında). Telefon nömrə 22-07.

2669 22-07

Diş həkimi S. M. Hamburg

Nikolayevski küçədə nömrə 29, Parlaman qarşısında. Telefon 5-96.

Dişlərə və ağıza müalicə edir. Kauçuk və qızıl üzərində süni dişlər qayırır. Dişləri və tükləri ağrısız çıxarır. Qızıl iş işləyir.

Qəbul edir səhər saat 9-dan 2-yə kimi; axşam saat 4-dən 7-yə kimi.

Elan

Salyan Ünas [Qızlar] Məktəbi-ibtidaisi üçün 2 türk müəlliməsi lazımdır. Xahiş edən xanımlar Maarif Nəzarətinə müraciət etməlidirlər.

T-65

Müsamirə

Yay Klubunun salonunda

Türk Ədəmi-Mərkəziyyət “Müsavat” fir-qəsi nəf’inə [xeyrinə] mart ayının 18-ində Yay Klubunun salonunda fəvqəladə bir müsamirə veriləcək. Müsamirə pək möhtəşəm və mütəntən [təntənəli] bir surətdə başlayacaq və Azərbaycan tarixinə, musiqisinə və ədəbiyyatına aid ən parlaq nümunələr göstəriləcəkdir. Faciələr, rəqslər, kabare, deklamasiya və sairə bu müsamirədə ən mötəna [etinalı] bir surətdə təmsil ediləcəkdir.

T-66

Ümumi iclas

Seşənbə [çərşənbə axşamı] günü martın 18-ində, axşam saat 5-də, Parlaman binasında Sosialistlər fraksiyonunda sosialist türk tələbələrinin və onlara meyl edənlərin ümumi iclası vaqe olacaqdır. Hamı yoldaşların müəyyən vaxtda gəlmələri rica olunur.

*Türk Tələbələr Komitəsinin
Sosialistlər fraksiyonu*

T-69

Moskva camaşırxanası

Məhəmmədəli Məhəmmədkaşım oğlunun Çadrovı və Tatarski küçələrin küncündə birinci olaraq Bakı islamı arasında güşad edilən [açılan] camaşırxanasında hər qəbil çirkin və ləkəli libaslar silinib və təmizlənmək və yuyulmaq üçün qəbul edilir. Sifarişlər tez bir zamanda, intizam daxilində sahiblərinə iadə edilir. Qiymətlər qeyri yerlərə nisbətə təfavütlüdür.

Ünvanlarını Nikolayevski küçədə kitabfuruş [kitab satan] Mirabbas Mirbağirovun dükənində buraxan ağaların sifarişlərini xüsusi məmurumuz kəndi evlərində qəbul edir.

Elan

Çaharşənbə [çərşənbə] günü mart ayının 19-unda, gündüz saat 2-də, 4-üncü paralelni küçədə Atababa Orucovun evində “Novxanı” Müstəhləklər Kooperativ Cəmiyyətinin ümumi iclası vaqe olacaq. Cəmi üzvlərdən rica olunur ki, vəqti-müəyyəndə [təyin olunmuş vaxtda] təşrif gətirsinlər. İclas ikinci dəfə olduğuna binaən [olduğuna görə] qanuni hesab olunur.

Müstəhləklər Cəmiyyəti “Novxanı”

Bununla ümumi elan edirəm ki, Qubernski küçədə 43-45 nömrəli Hacı Nemət Seydiyevin evini 72 ilə icarə edib və zaprodaj [qabaqcadan satış] ilə almışam. Həman evi, varislərdən Əziz bəy Yusifbəyov satmaq istərsə heç kəs almasın.

Ağamirzə Cavadov

**Müvəqqəti müdir:
Hacıbəyli Üzeyir**

QEYD VƏ ŞƏRHLƏR

Yaraşmaz hərəkətlər

səh. 271. “...Gürcüstan məhbəslərində təhqir edilməsini...”: qəzetdə “məhbəslərində” yerinə “məclislərində” getmişdir.

Teleqraf xəbərləri

səh. 272. “Adalar dənizi”: Balkan və Kiçik Asiya (Anadolu) yarımadaı arasında yerləşən Egey dənizi nəzərdə tutulur.

“Dodekanes cəzirələri”: Egey dənizinin cənub-şərqində arxipelaq; müasir dövrdə Yunanıstana məxsusdur.”

Qəzetələrdən

səh. 273. “Mədən Suları”: Rusiyanın Stavropol diyarında Mineralniye Vodı şəhəri nəzərdə tutulur.

Vükəla Şurasında

səh. 275. “Baş Fabriçni müfəttiş” (Baş Fabrik müfəttişi): Sənaye müəssisələrində əmək şəraitinə nəzarət edən dövlət qurumu Fabrik Müfəttişliyinin baş müfəttişi.

Əsgərliyimizə aid

səh. 275. “Və əiddü ləhüm məstəta’tüm min-qüvvətin və min-ribatil-xeyli türhibunə bihi əduvvallahı və əduvvəküm...”: “Quran”-ın Ənfal surəsinin 60-cı ayəsindən bir hissə. Mənası: “Onlara qarşı bacardığınız qədər qüvvə və bağlanmış atları hazırlayın. Bunlarla Allahın düşməni və sizin düşməni qorxudarsınız.”

səh. 276. “Hazır ol cəngə, əgər istər isən sülhü səlah”: “Sülh və əmin-amanlıq istəyirsənsə, müharibəyə hazır olmalısən.” Bu misra türk şairi və həkimi Əbdülhaq Mollanıdır.

səh. 277. “Fitrət dəyişmə sanma, bu qan yenə o qandır”: misra türk şairi Namiq Kamalın “Vətən şərqisi” adlı şeirindən götürülmüşdür.

Köhnə və təzə təqvimlər

səh. 277. Fərhad Ağazadə bu məqaləsini yazarkən türk yazıçısı və alimi Şəmsəddin Saminin “Qamusül-ə’lam” adlı bioqrafiya, tarix və coğrafiya ensiklopediyasından istifadə etmişdir.

səh. 278. “Yulius”: Qədim Romanın dövlət xadimi Yuli Sezar nəzərdə tutulur.

“...üç əvvəlki illəri 365...”: qəzetdə “illəri” yerinə “ayları” getmişdir.

səh. 279. “Qalile”: italyan alimi Qalileo Qaliley nəzərdə tutulur.

səh. 280. “zic”: astronomiyada ulduzların yerini və hərəkətini müəyyənləşdirmək üçün cədvəl.

“471-ci ildə Məlikşah Səlcuqi”: burada tarix hicri təqvimlə verilmişdir; miladi təqvimlə 1078-1079-cu illərə uyğundur. “Məlikşah Səlcuqi” deyərək Böyük Səlcuqlu dövlətinin sultanı I Məlikşah nəzərdə tutulur.

“Tarixi-Cəlali”: Səlcuqlu sultanı I Məlikşah dövründə (XI əsr) tətbiq edilən Cəlali təqvimi nəzərdə tutulur.

səh. 281. “novruzı-sultani”: Cəlali təqvimində ilin ilk günü; ilkbahar gecə-gündüz bərabərliyi.

“Şah Abbas”: Səfəvi şahı I Abbas nəzərdə tutulur.

səh. 282. “Azərbaycan İstinaf Məhkəməsi (Palata)”: Ölkədə məhkəmə hakimiyyətini formalaşdırmaq məqsədi ilə yaradılan Azərbaycan Məhkəmə Palatası nəzərdə tutulur.

“Srağagün şəhərdə sabiq okrujnoy sud binasında Azərbaycan İstinaf Məhkəməsinin (Palatanın) rəsmi-güşadı vaqe oldu.”: Azərbaycan Məhkəmə Palatasının açılış mərasimi 16 mart 1919-cu ildə baş tutmuşdur.

“...II Aleksandr qanunu ilə...”: II Aleksandr dövründə Rusiyada təhkimçilik hüququ, maliyyə, təhsil, yerli özünüidarə və bir

sıra başqa sahələrdə islahatlar həyata keçirilmişdir. II Aleksandrın islahatlarının başlıcalarından biri də məhkəmə islahatı idi.

Moskva camaşırxanası

“Mirabbas Mirbağirovun dükənində...”: qəzetdə belə getmişdir: “Mirbağır Mirbağirovun dükənində.”

Çərşənbə, 19 mart 1919-cu il, nömrə 140

AZƏRBAYCAN

Gündəlik siyasi, ictimai, ədəbi, iqtisadi türk qəzetəsidir

İkinci sənəyi-dəvamiyyəsi. Çarşənbə, 16 cəmədiyələxir sənə 1337. 19 mart sənə 1919.

Türk və islamlığa müfid məqalələrə səhifələrimiz açıqdır. Dərc olunmayan övraq iadə edilməz. Dərc edilən məqalatın mükafatını idarə təyin edir. Məhəlli-idarə: Bakı, Vorontsovski və Qubernski küçələrin küncündə 4 nömrəli evdə “Azərbaycan” idarəsi. Telefon nömrə 39-60. Tək nüsxəsi 80 qəpik.

Abunə şəraiti: Bakı üçün 1 aylığı 18 rublə, 2 aylığı 32 rublə, 3 aylığı 45 rublə. Qeyri şəhərlər üçün 1 aylığı 20 rublə, 2 aylığı 35 rublə, 3 aylığı 50 rublədir. Elan fiatı: sətəri 3 rublə. Kərratla gedən elanlar üçün güzəşt edilir.

YENİ KABİNƏ TƏŞKİLİNƏ AİD

Fətəli xan Xoyski həzrətlərinin istefası haqqında yazmış olduğumuz “Yeni böhran” sərlovhəli məqaləmizdə Xan həzrətlərinin bu qədər zəhmət və məşəqqətlər bə’dində [sonrasında] istirahətə ehtiyacı olduğunu iqrar [qəbul, təsdiq] və etiraf etdik və yeni Rəisi-vüzərə [Baş nazir] seçkisində lazım olan şərtlər riayətindən bəhs açıb, bu şərtlərdən – ümdələri olmaq üzrə – ikisini göstərdik və dedik ki, yeni rəis əvvəla fəal, bacarıqlı və saniyə [ikincisi] sahibi-təcrübə olmalıdır.

Görünür, Parlaman sədri Həsən bəy həzrətləri dəxi bu nəzərə şərik imiş ki, Kabinə təşkili üçün rəis ararkən bir taqım xüsusi şərtlərdən əlavə, bu iki şərti dəxi nəzərə alıb Kabinə təşkili işini sabiq Kabinə əzalarından [üzvlərindən] Maarif naziri Nəsim bəy Yusifbəyli həzrətlərinə həvalə edibdir.

Nəsim bəy həzrətlərinin fəal və son dərəcə çalışqan bir zat olduğu bizə məlum olan kimi, onun keçmişdə gördükləri işlərdən xəbərdar olanlara dəxi məlumdur.

Karkünlükdən [işgüzarlıqdan] əlavə xüsusi təbiətində Hafiz əleyhərrəhmənin

“badustan mürüvvət, badüşmənan müdara” kəlamı-hikmətamizi müfədına müvafiqət edən [hikmətli kəlamının mənasına uyğun gələn] və bununla bərabər haqqı nahaqqa verməməkdə sahibi-səbat olan [mətanət göstərən] bir mizaca [xarakterə] malik olduğu da o zatı yaxından tanıyanlara məlumdur.

İdareyi-məmləkət işindəki təcrübəyə gəlincə, Azərbaycan istiqlalı elanı günündən bəri bir nazir məqamında qalaraq, təbiidir ki, bu mühüm işdə tam bir vüquf [əhatəli bilik və məlumat] sahibi olub, işin nerədən başladığından, nə yerdə qaldığından və nə yolda davam etdirmək lüzumundan kamalınca müxbirdir [xəbərdardır].

Məsləki-siyasisinə gəlincə, əsl demokrat və geniş nəzərli, səmimi bir millətpərəst olduğu, “Müsavat” partiyasına mənsubluğuna görə deyil, bəlkə özünün tərzi-məişətindən, qövl və feilindən [məişət tərziindən, sözümdən və əməlindən] görünən aşkara bir həqiqətdir.

Bu üzədən, idareyi-ümuri-məmləkətdə [məmləkət işlərinin idarəsində] məqami-rəyasətin karkün, kardan və sahibi-təcrübə [işgüzar, işbilən və təcrübə sahibi] olan sınaqmış bir millətpərəst əlinə tap-